# PLAN MOT DISKRIMINERING OCH KRÄNKANDE BEHANDLING

**Friskolan Vintergatan läsåret 2026/2027**

## 1. Vår målsättning

På Friskolan Vintergatan ska alla elever känna sig trygga, sedda och respekterade. Ingen elev ska utsättas för diskriminering, trakasserier, sexuella trakasserier eller kränkande behandling. Vårt mål är en skolmiljö där olikheter respekteras, där elever vågar vara sig själva och där goda relationer, studiero och delaktighet skapar förutsättningar för lärande.

Arbetet ska i första hand vara främjande och förebyggande. Vi vill upptäcka risker tidigt, bygga relationer och skapa strukturer som minskar risken för att kränkningar uppstår. När något ändå inträffar ska personal agera, situationen hanteras skyndsamt och åtgärder följas upp tills de fått avsedd effekt.

## 2. Rättslig grund och syfte

Planen utgår från skollagen (2010:800), särskilt 6 kap. om åtgärder mot kränkande behandling, samt diskrimineringslagen (2008:567). Enligt skollagen ska huvudmannen bedriva ett målinriktat arbete, genomföra förebyggande åtgärder och varje år upprätta en plan med de åtgärder som behövs. Föregående års planerade åtgärder ska redovisas i efterföljande års plan.

Från den 1 augusti 2026 ska all personal aktivt uppmärksamma och motverka kränkande behandling, trakasserier och sexuella trakasserier och se till att sådana situationer hanteras. Vid allvarliga eller upprepade kränkningar/trakasserier, samt när en elev uppger sig ha blivit utsatt av någon i personalen, ska rektor informeras enligt 6 kap. 10 § skollagen. Rektor anmäler dessa uppgifter till huvudmannen. Huvudmannens utrednings- och åtgärdsskyldighet följer av 6 kap. 10 a § och, för trakasserier och sexuella trakasserier, även diskrimineringslagen.

Arbetet med aktiva åtgärder enligt diskrimineringslagen bedrivs fortlöpande i fyra steg: undersöka risker och hinder, analysera orsaker, genomföra åtgärder samt följa upp och utvärdera. Arbetet ska omfatta samtliga sju diskrimineringsgrunder.

## 3. Begrepp

| Begrepp | Förklaring |
|---|---|
| Kränkande behandling | När någon gör eller säger något som sårar, förnedrar eller på annat sätt kränker en elevs värdighet, utan att det behöver ha samband med en diskrimineringsgrund. Det kan till exempel vara elaka kommentarer, ryktesspridning, utfrysning, hot, knuffar eller kränkande bilder och meddelanden. En händelse kan vara en kränkning även om den bara sker en gång. |
| Diskriminering | När en elev missgynnas eller behandlas sämre på ett sätt som omfattas av diskrimineringslagen. För att något ska vara diskriminering i lagens mening behöver det finnas en koppling till någon av diskrimineringsgrunderna, eller handla om exempelvis sexuella trakasserier. I skolan är det utbildningsanordnaren eller någon som företräder skolan som kan diskriminera i lagens mening. |
| Trakasserier | Ett beteende som kränker en elevs värdighet och har samband med en eller flera diskrimineringsgrunder. Det kan till exempel vara skällsord, skämt, kommentarer, gester, utfrysning eller bilder som handlar om någons kön, etniska tillhörighet, religion, funktionsnedsättning, sexuella läggning, ålder eller könsidentitet/könsuttryck. |
| Sexuella trakasserier | Ord, bilder, gester, meddelanden, blickar eller fysisk beröring av sexuell natur som är ovälkomna och kränker någons värdighet. Det kan till exempel vara sexuella kommentarer, ovälkomna anspelningar, att skicka sexuellt innehåll eller att ta på någon på ett sätt som personen inte vill. |
| Rasism | Föreställningar, attityder eller handlingar som gör skillnad mellan människor och tillskriver dem olika värde eller egenskaper utifrån exempelvis hudfärg, etnisk, kulturell eller religiös tillhörighet. I skolan kan rasism visa sig genom rasistiska ord och skämt, stereotypa påståenden, utfrysning, symboler, bilder eller att någon behandlas sämre. Rasism kan samtidigt vara trakasserier eller diskriminering enligt diskrimineringslagen. |
| Främlings-fientlighet och intolerans | Fientliga eller nedvärderande attityder och handlingar mot människor eller grupper som uppfattas som annorlunda. Det kan till exempel handla om ursprung, kultur, religion, sexuell läggning, könsidentitet eller andra egenskaper. På Vintergatan ska sådant språkbruk och sådana handlingar uppmärksammas och bemötas. |
| Mobbning | Ett vardagligt begrepp för när någon utsätts för negativa handlingar upprepade gånger, ofta under en längre tid. Skollagen använder i stället begreppet kränkande behandling. Skolan ska därför agera även vid en enstaka kränkning – vi väntar inte på att något ska bli mobbning. |
| Diskriminerings - grunder | De sju grunder som skyddas i diskrimineringslagen: kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning och ålder. De handlar om egenskaper eller tillhörigheter som ingen ska behandlas sämre på grund av. |

## 4. Ansvar och arbetssätt från 1 augusti 2026

- All personal ska aktivt uppmärksamma och motverka kränkande behandling, trakasserier och sexuella trakasserier och se till att situationer som uppmärksammas hanteras.
- Personal informerar rektor när en elev uppger sig vara utsatt för allvarlig eller upprepad kränkande behandling eller allvarliga eller upprepade trakasserier/sexuella trakasserier.
- Personal informerar alltid rektor när en elev uppger sig vara utsatt av någon i personalen.
- Rektor anmäler de uppgifter som omfattas av informationsskyldigheten till huvudmannen.
- Huvudmannen ansvarar för skyndsam utredning och nödvändiga åtgärder i de fall som omfattas av 6 kap. 10 a § skollagen. För trakasserier och sexuella trakasserier gäller även diskrimineringslagens utrednings- och åtgärdsskyldighet.
- Även händelser som inte når nivån allvarlig eller upprepad ska tas på allvar och hanteras inom skolans löpande ansvar att aktivt motverka kränkningar.

## 5. Utvärdering av planerade åtgärder 2025/2026

| Åtgärd 25/26 | Status | Resultat/analys | 26/27 |
|---|---|---|---|
| Läger vid läsårsstart | Genomförd | Alla årskurser genomförde lägerdagar. Arbetssättet bedöms bidra till relationer och gemenskap. | Fortsätter. |
| Skolans dag/ tvärgrupper | Genomförd | Aktiviteter i tvärgrupper användes under uppstartsveckan för att elever och personal skulle lära känna varandra. | Fortsätter. |
| Elevråd och elevinflytande | Genomförd/ fortlöpande | Elevinflytande har använts som underlag i trygghets- och utvecklingsarbete. | Fortsätter och kopplas tydligare till planens uppföljning. |
| Incident-rapportering | Genomförd | Incidenter dokumenteras och lyfts varje vecka på A-lagsmöten. Skolan bedömer att personalen agerar snabbt. | Fortsätter. |
| Dokumentation av kränkningar | Utvecklings-område | Skolan har identifierat behov av tydligare och mer enhetliga rutiner för dokumentation. Mindre och enstaka händelser dokumenteras vid behov i incidentrapporteringen, medan de ärenden som omfattas av informationsskyldigheten till rektor dokumenteras i särskild blankett. | Förstärks 26/27. |
| Värdegrunds-arbete | Del av löpande arbete | Värdegrund, trygghet och relationer har behandlats i undervisning, mentorstid och gemensamma aktiviteter. | Fortsätter och konkretiseras. |

| | | | |
|---|---|---|---|
| Resor och utbyten | Genomförd | Studieresor, läger och internationellt utbyte har skapat möten och gemensamma erfarenheter som stärker relationer och förståelse. | Fortsätter som främjande insats. |

## 6. Undersöka och analysera – kartläggning 2026/2027

Skolan undersöker risker, hinder och mönster genom:

- elevenkäter om trygghet, studiero och bemötande
- klassråd och elevråd
- incidentrapportering och dokumenterade kränkningsärenden
- EHT:s och personalens löpande iakttagelser
- trygghets-/skyddsronder med elevskyddsombud
- dialog med elever och vårdnadshavare

Resultaten analyseras för att identifiera orsaker och mönster, inte för att kartlägga enskilda elevers personliga egenskaper. Särskild uppmärksamhet riktas mot återkommande jargong och incidenter, otrygga platser eller situationer, skillnader i elevers upplevelse av bemötande och trygghet, rastmiljön samt digitala miljöer, fotografering och filmning. I kartläggningen uppmärksammas också förekomst av rasistiskt, främlingsfientligt, sexistiskt, homofobiskt, transfobiskt eller annat diskriminerande och kränkande språkbruk.

## 7. Konkreta mål och åtgärder 2026/2027

| Område | Mål | Åtgärd | Ansvarig | Uppföljning |
|---|---|---|---|---|
| Trygg start och goda relationer | Alla elever ska tidigt känna tillhörighet och ha trygga relationer till elever och vuxna. | Läger vid läsårsstart, Skolans dag och planerade tvärgruppsaktiviteter. Mentor följer särskilt upp nya elevers trygghet under första veckorna. | Mentorer/ rektor | Uppföljning efter uppstartsperioden och i trygghetsenkät. |
| Resor, läger och utbyten | Gemensamma upplevelser ska stärka relationer, ansvar och respekt för andra. | Inför resor och utbyten tydliggörs gemensamma förväntningar, trygghetsrutiner och ansvar. Efter aktiviteter görs kort elevutvärdering av trygghet och gemenskap. | Ansvariga lärare/ mentor | Efter respektive aktivitet och i läsårsutvärdering. |

| | | | | |
|---|---|---|---|---|
| Värdegrund och språkbruk | Kränkande jargong och exkludering ska uppmärksammas tidigt. | Mentorstid och undervisning innehåller återkommande samtal och övningar om respekt, språkbruk, grupptryck, diskrimineringsgrunder, rasism, främlingsfientlighet, sexism, homofobi, transfobi, intolerans och civilkurage. Personal markerar gemensamt och direkt mot rasistiskt, diskriminerande eller annat kränkande språkbruk och hjälper eleverna att förstå varför uttryck eller handlingar kan skada andra. | Mentorer/ all personal | A-lag följer incidentmönster minst månadsvis och värdegrunds-arbetet följs upp med eleverna under läsåret. |
| Incidenter och tidiga signaler | Mindre händelser ska fångas så att mönster kan upptäckas tidigt. | Incidentdokumentet gås igenom varje vecka på A-lagsmöte. Återkommande händelser kring samma elev, grupp, plats eller situation analyseras och ansvar för åtgärd fördelas. | Rektor/ A-lag | Varje vecka; sammanställning minst en gång per termin. |
| Kränknings ärenden | Skolan ska hantera och dokumentera ärenden enhetligt enligt reglerna från 1 augusti 2026. | Ny rutin gås igenom med all personal vid läsårsstart. Länk till dokumentations-blankett finns i incident-dokumentet. Rektor följer upp att informations-/ anmälningsskyldighet, utredning och uppföljning sker när lagens förutsättningar är uppfyllda. | Rektor | Löpande samt avstämning i EHT/A-lag varje termin. |
| Elev-inflytande | Elever ska medverka i kartläggning, uppföljning och revidering av planen. | Klassråd/elevråd behandlar trygghet minst en gång per termin. Elevskyddsombud deltar i trygghets-/ skyddsrond. Elevrådet lämnar synpunkter inför revidering. | Mentorer/ elevråds-ansvarig/ rektor | Minst en gång per termin och inför årlig revidering. |
| Raster och riskmiljöer | Otrygga platser och situationer ska identifieras och åtgärdas. | Trygghetsrond genomförs. Rastmiljö och vuxennärvaro anpassas utifrån kartläggning och incidentdata. Aktiviteter erbjuds där behov finns. | Rektor/ personal | Trygghetsrond och terminsvis analys. |
| Digital trygghet | Digitala miljöer ska stödja trygghet och studiero. | Skolregler, mobilfri skoldag och digital studiero gås igenom vid terminsstart. Otillåten/kränkande fotografering, filmning eller digitala kränkningar | Mentorer/ all personal | Vid terminsstart och löpande incident-uppföljning. |

| | | | | |
|---|---|---|---|---|
| | | hanteras skyndsamt enligt tillämpliga rutiner. | | |
| Likvärdigt bemötande och aktiva åtgärder | Skolan ska motverka diskriminering och främja lika rättigheter oavsett diskriminering sgrund. | Enkäter, elevdialog och verksamhetens rutiner granskas utifrån samtliga sju diskrimineringsgrunder. Identifierade risker analyseras och leder till åtgärder. | Rektor/ EHT/ A-lag | Analys minst en gång per läsår samt vid behov. |

## 8. När en elev upplever sig utsatt

Kort om 6 kap. 10 § skollagen (från 1 augusti 2026): Alla kränkningar, trakasserier och sexuella trakasserier ska uppmärksammas, motverkas och hanteras. Rektor ska informeras när en elev uppger sig vara utsatt för allvarlig eller upprepad kränkande behandling, allvarliga eller upprepade trakasserier eller sexuella trakasserier, eller när en elev uppger sig vara utsatt av någon i personalen. När rektor får sådan information ska rektor anmäla till huvudmannen.

1. Personal agerar direkt för att stoppa beteendet, skapa trygghet och ta hand om berörda elever.
2. Personal tar reda på vad som hänt i den omfattning som behövs och dokumenterar enligt skolans rutin.
3. Vid allvarlig eller upprepad kränkande behandling eller allvarliga/upprepade trakasserier eller sexuella trakasserier informeras rektor. Rektor anmäler till huvudmannen.
4. Om en elev uppger sig ha blivit utsatt av någon i personalen informeras rektor alltid. Om rektor berörs lämnas uppgiften direkt till huvudmannen.
5. Berörda vårdnadshavare informeras när det är lämpligt utifrån händelsen och elevens situation.
6. Åtgärder beslutas utifrån det som framkommer. När huvudmannens utredningsskyldighet gäller ska utredningen ske skyndsamt och nödvändiga åtgärder vidtas.
7. Åtgärder följs upp och förändras eller förstärks om de inte får avsedd effekt. Hela processen dokumenteras enligt skolans rutin.

## 9. Incidentrapportering och dokumentation

Incidentrapporteringen används för att upptäcka tidiga signaler och återkommande mönster. Mindre och enstaka händelser som kan hanteras direkt dokumenteras vid behov i skolans incidentrapportering. Den ersätter inte information till rektor eller anmälan till huvudmannen när 6 kap. 10 § skollagen kräver det. Om en händelse återkommer, visar sig vara allvarligare eller det finns osäkerhet kring bedömningen ska personalen rådgöra med rektor.

## 10. Dokumentation och blanketter

Skolans särskilda blanketter, se bilaga 1 och 2, används vid allvarlig eller upprepad kränkande behandling, allvarliga eller upprepade trakasserier eller sexuella trakasserier samt när en elev uppger sig ha blivit utsatt av någon i personalen. I dessa situationer informeras rektor enligt 6

kap. 10 § skollagen och rektor anmäler till huvudmannen. Blanketterna finns digitalt i skolans gemensamma mapp "Kränkande behandling" på Google Drive.

Mindre och enstaka händelser som kan redas ut direkt kräver normalt inte att den särskilda blanketten fylls i, men dokumenteras vid behov i incidentrapporteringen. Om det är osäkert om en händelse är allvarlig eller upprepad ska personalen rådgöra med rektor. I ett kränkningsärende ska dokumentationen visa vad som hänt, vilka åtgärder som vidtagits, vem som ansvarar för fortsatta åtgärder och när uppföljning ska ske. Berörda elever ges möjlighet att beskriva sin upplevelse och sitt perspektiv. Vid samtal deltar två vuxna när det bedöms lämpligt. Uppföljningen fortsätter tills situationen är löst och åtgärderna har fått avsedd effekt.

## 11. Förankring, elevmedverkan och årlig uppföljning

Planen gås igenom med personalen vid läsårsstart och presenteras för eleverna tillsammans med skolreglerna och Våra gemensamma förväntningar. Eleverna medverkar i arbetet genom klassråd, elevråd, enkäter och trygghets-/skyddsronder. Vårdnadshavare informeras om planen och var den finns.

Planen följs upp under läsåret och utvärderas inför nästa läsår. Utvärderingen ska visa vilka planerade åtgärder som genomförts, vilket resultat de gett och vilka risker eller utvecklingsområden som behöver tas vidare. På så sätt blir arbetet en fortlöpande process av att undersöka, analysera, åtgärda samt följa upp och utvärdera.

## Bilaga 1 – Dokumentation av kränkningsärende

| | |
|---|---|
| Dagens datum: | Händelsens datum: |
| Elev: | Klass: |
| Grund för dokumentation:<br>☐ Allvarlig kränkande behandling<br>☐ Upprepad kränkande behandling<br>☐ Allvarliga/upprepade trakasserier<br>☐ Allvarliga/upprepade sexuella trakasserier<br>☐ Elev uppger sig ha blivit utsatt av personal | |
| Vem har uppmärksammat händelsen? | |
| Vem/vilka uppges ha utsatt eleven: | |
| Personer som deltar i utredningen: | |
| Elevens egen beskrivning/upplevelse: | |
| Övrigas beskrivning av händelsen: | |
| Utredning och bedömning: | |
| Beslutade åtgärder: | |
| Ansvarig för åtgärder: | |
| Rektor informerad datum: _____ | Anmält till huvudmannen datum: _____ |
| Datum för uppföljning: | Kallade till uppföljning: |

## Bilaga 2 – Uppföljning av åtgärder vid kränkningsärende

| | |
|---|---|
| Elev: | Ansvarig för uppföljning: |
| Klass: | Dagens datum: |
| Personer som deltar vid uppföljningen: | |
| Utvärdering av beslutade åtgärder: | |
| Elevens upplevelse av situationen nu: | |
| Behov av ytterligare åtgärder: | |
| Nya/fortsatta åtgärder och ansvarig: | |
| Nytt datum för uppföljning: | |
| Beslut om att avsluta ärendet:<br><br>☐ Ja<br>☐ Nej | Datum för beslut: |